

Vergaderjaar 2005–2006

27 020

Aanpak onderwijsachterstanden

Nr. 55

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 30 januari 2006

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹ heeft op 23 november 2005 overleg gevoerd met minister Van der Hoeven van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over:

- **herijking gewichtenregeling basisonderwijs en het Leerplus-arrangement VO (27 020, nr. 52).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Slob** (ChristenUnie) merkt het verdwijnen van het criterium etniciteit uit de gewichtenregeling aan als een erkenning dat achterstand veel breder dient te worden beschouwd. Dat maakt de reikwijdte van criteria en groepen eveneens groter. Nu kunnen ook autochtone achterstandsleerlingen onder de gewichtenregeling vallen. Er komt echter geen extra geld bij. Het wordt dus verdelen van de schaarste over meer groepen. Om binnen de financiële kaders te blijven is de uitwerking van het beleid een erg rekenkundige exercitie geworden. Het is echter de vraag of hiermee het brede spectrum van leerlingen dat nu onder de definitie van achterstandsleerlingen valt ook werkelijk zal worden bereikt. In de praktijk blijkt het voor de plattelandsgemeenten bijvoorbeeld erg tegen te vallen. Gedeputeerde Mulder van de provincie Friesland heeft de pers gezocht met hoe het voor die provincie uitpakt. De drempel blijkt toch zo hoog te liggen dat op veel scholen de autochtone achterstandsleerlingen niet in aanmerking komen voor de regeling. Hij handhaaft daarom zijn eerder ingenomen standpunt dat de drempel op 3% moet liggen, ook al toont de minister aan dat dan de herverdeeffecten toenemen. Er dient dus extra geld beschikbaar te komen. Een nuldrempel is nooit zijn inzet geweest omdat scholen wel iets aan weerstand mogen hebben om achterstandsleerlingen op te vangen. Bij de uitwerking kunnen zich problemen voordoen wat betreft de interpretatie van de opleiding van de ouders of een daarvan. Hoe gaat dat bij een ouder met een afgeronde basisschoolopleiding die het lbo/vmbo niet heeft afgemaakt? Hoe wordt de bewijslast geregeld?

Schipperskinderen kunnen afhankelijk van de opleiding van de ouders eventueel ook onder deze regeling vallen. In het verleden werd deze groep heel specifiek met een bepaald gewicht benoemd op grond van de

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), Lambrechts (D66), Hamer (PvdA), Van Bommel (SP), Mosterd (CDA), Blok (VVD), Balemans (VVD), Slob (ChristenUnie), Vergeer (SP), Tichelaar (PvdA), Joldersma (CDA), Jan de Vries (CDA), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Eski (CDA), Aptroot (VVD), voorzitter, Smeets (PvdA), ondervoorzitter, Eijssink (PvdA), Leerdam (PvdA), Van Miltenburg (VVD), Kraneveldt (LPF), Hermans (LPF), Van Dam (PvdA), Visser (VVD), Azough (GroenLinks), Roefs (PvdA) en Jungbluth (GroenLinks).

Plv. leden: Ferrrier (CDA), Bakker (D66), Bussemaker (PvdA), Brinkel (CDA), Hirsi Ali (VVD), Örgü (VVD), Van der Vlies (SGP), Kant (SP), Dijkema (PvdA), Hessels (CDA), Sterk (CDA), Atsma (CDA), Van Bochove (CDA), Van Hijum (CDA), Van der Sande (VVD), Verbeet (PvdA), Arib (PvdA), Stuurman (PvdA), De Krom (VVD), Varela (LPF), Herben (LPF), Nijss (VVD), Halsema (GroenLinks), Kalsbeek (PvdA) en Vendrik (GroenLinks).

omstandigheden, waardoor ondersteuning noodzakelijk werd geacht. Dat kan nu anders uitpakken.

De ChristenUniefractie was nooit voorstander van de taaltoets en een paar jaar geleden is het samen met anderen gelukt het geld daarvoor uit de begroting te schrijven. De fractie is nog steeds niet overtuigd van nut en noodzaak van de taaltoets en gaat daarmee niet akkoord.

Mevrouw **Hamer** (PvdA) dankt de minister voor haar flexibiliteit, want de voorstellen zijn behoorlijk aangepast op basis van de bezwaren die voor de zomer op tafel waren gebracht. Het beeld ontstaat desalniettemin dat dit toch nog niet tot het gewenste resultaat leidt. Dat blijkt uit de berichten uit Friesland, Vlaardingen en andere gemeenten en uit de berekeningen die haar fractie zelf heeft gemaakt.

Het is wel goed dat er een geleidelijke invoering zal plaatsvinden waardoor de herverdelingseffecten hanteerbaar zijn. De vraag is echter hoe de minister het in de eindfase structureel gaat financieren. Wordt nu niet met incidenteel geld een structureel probleem aangepakt?

Zij heeft begrepen dat de gewichten inmiddels zijn toegerekend naar het voorkomen van herverdeeffecten. Wat is dan nog de waarde van de verschillende gewichten of is het langzamerhand een papieren operatie aan het worden? Of daarmee het doel, namelijk een grotere groep kinderen bereiken die in een feitelijke achterstandsituatie zitten, wordt gehaald, is op basis van recente berichten zeer de vraag. Op macroniveau lijkt er tevredenheid met deze regeling, maar op het niveau van de scholen zijn er vaak verkeerde effecten. Uiteindelijk gaat het om de vraag of de ambitie met dit budget haalbaar is of niet.

De minister kiest bij de criteria nog steeds voor het opleidingsniveau van beide ouders, terwijl uit alle onderzoeken blijkt het beter is dat van de moeder bepalend te laten zijn, want huwelijken zijn niet altijd stabiel en de moeders blijven in het algemeen het dichtste bij de kinderen. Daarnaast is het waarschijnlijk reëler de cumulatie van problemen in de criteria mee te nemen door te relateren aan postcodegebieden.

Bij de financiële optelsom is uitgegaan van de herijking van de gewichten-regeling, maar er bestaat een nauwe samenhang met de herverdelings-effecten van de motie-Verhagen, met de bezuinigingen op GOA en de afbouw van «Onderwijskansen» waardoor het plaatje er anders komt uit te zien. De minister compenseert dat deels door er het geld van de brede scholen en de veiligheid bij te betrekken. Het veiligheidsgeld is echter bedoeld voor het bestrijden van onveiligheid en niet voor het bestrijden van achterstanden en de brede scholen hebben een breder doel dan alleen onderwijsachterstandenbestrijding. Zij vraagt – wederom – om een duidelijke beschrijving van de financieringsstromen waarin die met elkaar in verband worden gebracht.

Zij is blij dat de taaltoets wordt ingebed in taalbeleid en beschouwt dat als de uitvoering van zowel haar motie als haar wetsvoorstel. Dan is het gewenst af te spreken dat die taaltoetsen vooral ten behoeve van taalbeleid worden ontwikkeld en niet meer als een instrument voor herverdeling. Als dit beleid al tot zijn eindbestemming komt, blijft het de vraag hoe in de toekomst met de herijking van gewichten wordt omgegaan, want over een aantal jaren kan blijken dat etniciteit weer wel een goed criterium is.

Zij onderschrijft wat de heer Slob zei over de schipperskinderen. Er is ook nog het gegeven dat in het speciaal basisonderwijs en het speciaal voor-gezet onderwijs het verlaten van het criterium etniciteit zeer problematisch blijkt te zijn.

Wat het Leerplusarrangement betreft, houdt de minister vast aan het BRIN-niveau in plaats van het vestigingsniveau. Dat roept weer de vraag op wat eigenlijk het doel is. Gaat het erom dat op de scholen iets wordt opgelost of dat op macroniveau geld wordt verdeeld. Zij kiest voor het

schoolniveau, want anders worden individuele scholen in de steden waar de kinderen zitten die het het hardste nodig hebben de dupe. Zij meent dat was afgesproken dat de definitie van de schakelklassen zou worden verruimd. Dat lijkt nog steeds niet het geval. Het VVE-beleid komt door tijdgebrek steeds in de knel. Zij heeft al een paar maal gevraagd naar de uitvoering van haar motie over de structurele invoering van de Voorschool. Wanneer krijgt de Kamer daarover bericht zodat die een in een apart overleg daarover kan spreken?

De heer **Jungbluth** (GroenLinks) merkt op dat tot heden de opvatting gold dat achterstandsleerlingen vanaf het 10de procent werden gefaciliteerd. Dat was zo bij 1.9 leerlingen. Bij 1.25-leerlingen zijn er 36 op 100 nodig om de drempel van 9% te halen. Dat laatste heeft niemand zich gerealiseerd. Een berekening naar aanleiding van de berichten uit Friesland leidt tot de conclusie dat de facto slechts 10% tot 15% van alle 1.25-leerlingen wordt gefaciliteerd. Dan is er niet veel resultaat op de scholen te verwachten en dat is schokkend. Ook in de voorstellen van de minister is het niet wezenlijk anders. Nu gaat het om een drempel van 6,4% die moet worden gehaald met 1.3-leerlingen. Dat betekent dat de school pas vanaf 22% faciliteiten krijgt. Uit onderzoek blijkt dat juist autochtone achterstandsleerlingen naar mate er minder leerlingen in de provincie wonen steeds meer verdeeld zijn over scholen en dat dus de concentraties op die scholen steeds lager zijn. Ook in de nieuwe regeling zullen daarvoor niet veel meer dan 10% tot 15% van die leerlingen faciliteiten krijgen. Dat staat tegenover een voorstel waarin nadrukkelijk veel meer aandacht uitgaat naar de herverdelingseffecten voor de 1.9-categorie dan naar de betekenis voor de 1.25-categorie. Een deel van de compensatie voor de scholen in de grote steden is een compensatie voor iets wat de scholen toch al stond te wachten, namelijk een daling van de 1.9-leerlingen die uit de natuurlijk ontwikkeling zou voortkomen omdat steeds meer kinderen in Nederland zijn geboren. Het gaat op zwarte scholen niet slechter met achterstandsleerlingen dan met dezelfde leerlingen op andere scholen. Concentratie is geen extra probleem. Het gaat dus slecht met achterstandsleerlingen waar die ook op school zitten. Dat moet leiden tot de conclusie: geen drempel in de regeling.

In Nederlands onderzoek worden meer achtergrondvariabelen meegenomen, en leerlingen blijken er ook niet mee te winnen als zij op scholen zitten waar relatief veel kansrijke leerlingen zitten. Dat betekent dat zij overal moeten worden gefaciliteerd. Dat heeft als bijkomend effect dat de segregatie niet wordt versterkt onder het mom dat die leerlingen naar scholen moeten waar de faciliteiten wel zijn. Hij houdt dus vast aan een drempelloze regeling. De voorliggende regeling rammelt. Waar in de bijlage wordt gesproken over de huidige 1.25-leerlingen naar soort gemeenten die wel gefaciliteerd worden, gaat het waarschijnlijk ook over leerlingen die zelf geen faciliteiten ontvangen, maar waar op school leerlingen zijn die boven de drempel wel faciliteiten ontvangen. Dat stelt vrijwel niets voor. De technische regeling is onvolwassen en kan eigenlijk niet tot een besluit leiden.

Mevrouw **Kraneveldt** (LPF) vindt dat de minister naar de Kamer heeft geluisterd. De bezuinigingsplannen zijn gelukkig van tafel, maar er is veel meer geld nodig.

De heer Slob gaf al aan dat het om binnen het budget te blijven een rekenkundige exercitie is geworden. Een laagopgeleide alleenstaande moeder die geen partner heeft met dezelfde kwalificatie krijgt geen 1,2 maar 0,3 als gewicht toegewezen. Dat is pedagogisch en didactisch niet terecht. Zij vraagt wat het zou kosten als een kind van een dergelijke alleenstaande ouder het hogere gewicht zou krijgen en welke herverdeeffecten dat zou hebben.

De LPF-fractie heeft zich eerder voorstander van de taaltoets betoond, niet als afrekening voor de gewichtenregeling, maar wel als pedagogisch-didactisch instrument om in de loop van een schoolcarrière van een kind te kunnen vaststellen op welk niveau het kind zit. Dan is het niet de bedoeling daar meteen geld aan te koppelen. Dat kan in een later stadium. Het kan ook van nut zijn om de toegevoegde waarde van de school te bepalen. De minister gaat hiervoor pilots instellen. Daar is haar fractie voor, maar niet als bekostigingsinstrument.

De resultaten van de schakelklassen worden getoetst op basis van een landelijk toets- en evaluatiesysteem. Dan is het vreemd dat pas in het jaar voorafgaand aan de officiële invoering van de schakelklassen nieuwe stijl pilots worden uitgevoerd en dat de invoering plaatsvindt terwijl de resultaten van de pilots nog niet bekend zijn en bovendien het landelijke toets- en evaluatiesysteem nog niet klaar is. Het is immers nodig vast te stellen op grond van welke criteria zal worden beoordeeld.

Dat de scholen een uitvoerende rol hebben en de gemeenten een regierol is goed, maar als men er samen niet uitkomt, kan een impasse ontstaan.

Er moet transparantie zijn in verantwoordelijkheden en bevoegdheden over en weer. Komen er tussen de gemeenten en de scholen en de scholen onderling over de schakelklassen goede afspraken tot stand?

Gemeenten moet als hun rol binnen het onderwijsachterstandenbeleid straks beperkter is wel de bestuurlijke instrumenten hebben om hun taken goed uit te voeren, want zij hebben de verantwoordelijkheid om samenhang in de basisvoorzieningen en de verschillende functies van het jeugd-beleid aan te brengen. Is er nu ook een helder toezichtregiem?

Op het Leerplusarrangement zal zij morgen bij de bespreking van de leer/werkplicht en de schooluitval ingaan, al staat het onderwerp nu op de agenda. Zij acht het wel een goed initiatief.

Het is van belang duidelijke afspraken te maken over de resultaten van het onderwijsachterstandenbeleid. De vorige keer heeft zij de minister gevraagd concreet, kwantitatief en kwalitatief, te definiëren wat de output van dit beleid de komende jaren moet zijn. Daarop heeft zij nog steeds geen antwoord.

Mevrouw **Örgü** (VVD) stelt dat het van cruciaal belang is zo vroeg mogelijk te signaleren dat kinderen achterstanden hebben. Docentopleidingen moeten daaraan de nodige aandacht besteden. Na de eerdere verwarring is er nu veel verduidelijking. Zelfs de AOb is nu tevreden. De VVD-fractie is content dat de gewichtenregeling wordt toegepast op feitelijke achterstand. Door toekenning van de extra middelen verdwijnt de stigmatiserende houding ten aanzien van etnische achtergronden. Zij neemt berichten over scholen waarvoor het minder mooi uitpakt heel serieus. Er is afgesproken dat er onderzoeken worden gedaan in de periode van de compensatie. Vanaf 2011 start de nieuwe periode definitief. Tot dan is dat onderzoek van groot belang en ook de geluiden uit het veld. De VVD wil weten hoe en wanneer dat onderzoek wordt afgerond. Eventueel noodzakelijke bijsturing dient zeker tijdig te gebeuren. Ook wil zij weten hoe de minister de Tweede Kamer gaat rapporteren, want de VVD-fractie wil regelmatig op de hoogte worden gesteld. De fractie vindt het nu gekozen criterium, de opleiding van ouders, een goed criterium. Dat wordt de basis. De fractie wil dat de minister naar aanleiding van onderzoeken hierover rapporteert. Op basis daarvan en van geluiden uit het veld moet worden gezien wat er te doen staat. Op voorhand bestaat er vertrouwen in deze methode.

Zij meent dat de definitie voor de schakelklassen zou worden opgerekt.

Dat stemt niet overeen met de geluiden uit het veld. Zij vraagt waarom er bij het Leerplusarrangement niet is gekozen voor een systematiek op vestigingsniveau. Daarbij staat het kind centraal en worden de middelen adequater ingezet. Volgens de minister zal dit voor veel scholen niet voordeliger uitpakken. Zij stelt voor als de school boven het gestelde niveau

uitkomt die het recht te geven het bedrag te claimen bij de overheid. Tot slot wijst zij erop dat ouderparticipatie heel erg belangrijk is en vraagt zij wat de minister gaat doen om die te bevorderen.

Mevrouw **Lambrechts** (D66) stelt vast dat de boodschap die deze commissie in juni jongstleden afgaf vruchten heeft afgeworpen. Er ligt nu een beter voorstel waarin een groot aantal knelpunten lijkt te zijn opgelost of minder nijpend is.

Gelukkig is het zware gewicht van 2,4 verdwenen. Ook zij acht de positie van de alleenstaande ouders in deze berekeningswijze problematisch, want die zullen als het gaat om cumulatie van achterstanden eerder meer dan minder problemen hebben dan twee ouders die gezamenlijk aan de norm voldoen.

Zij sluit zich aan bij wat is gezegd over de schipperskinderen. Daar wil zij de vluchtelingen- en woonwagenkinderen aan toevoegen. Een algemeen criterium als het opleidingsniveau kan er toe leiden dat er een achterstandscomponent wordt gemist. Bij genoemde groepen is er meer dat die kinderen in een bijzondere positie brengt dan alleen maar eventueel het opleidingsniveau van de ouders. Zij bepleit te bezien of voor die groepen iets extra's mogelijk is.

Ook de fractie van D66 heeft te kennen gegeven geen taaltoets te wensen die zou dienen als een verdeelmechanisme voor de achterstandsmiddelen. Dat zal de komende vier jaar niet gebeuren, maar het eindperspectief is niet helder. Het is heel goed taalbeleid en de taaltoets als didactisch instrument te ontwikkelen, maar als dat gebeurt om er over vier jaar alsnog een verdeelinstrument van te maken wordt de ontwikkeling verkeerd ingezet. Het is een goed idee te onderzoeken of er nog andere criteria zijn dan de huidige om cumulatie van sociaal-economische achterstanden een plek te geven bij de verdeling van het geld. Daarvoor is de taaltoets niet het geëigende middel.

Bij de herverdelingseffecten voor de grote steden lijkt het erop dat er de komende vier jaar nauwelijks of geen negatieve gevolgen voor steden zullen zijn. Dat zou betekenen dat er iets extra's gebeurt voor de regio's zonder dat de steden wat dit betreft iets moeten inleveren. Als dan is zij van mening dat er een serieuze poging moet worden gedaan om op schoollocatieniveau en niet op BRIN-nummer te compenseren, want dat kan anders voor sommige scholen, zijnde vaak nevenvestigingen, heel nadelig uitpakken.

Een verlaging van de drempel van 9 naar 6,4 is een verbetering. Het zou nog beter zijn helemaal geen drempel te hebben, vooral om ook scholen met kinderen zonder achterstand wat makkelijker in een positie te brengen om kinderen met achterstanden binnen te halen. Zo'n school krijgt pas faciliteiten als die meer dan 22 kinderen met een achterstand in huis heeft. Zo gaat er geen impuls vanuit voor witte scholen zich open te stellen. Zij meent dat het er toch op lijkt dat het probleem zoals dat bij de vorige bespreking op tafel lag, minus de drempel, grotendeels is opgelost. Maar zij steunt de vraag van mevrouw Hamer aan de minister, want ook zij wil niet dat juist de steden met een cumulatie van problemen erop achteruitgaan. De drempel blijft zij problematisch vinden. Zij bepleit dat er voor de invoering in augustus 2007 een oplossing komt om de drempel of verder om laag te brengen of terug te brengen tot nul, wat haar fractie het liefst ziet. Het plafond noemt zij een ingewikkelde berekening, maar zij accepteert dat voorlopig. Tot slot vraagt zij hoe het verder zal gaan en op welk moment de Kamer nog kan reageren voordat de regelgeving gaat gelden als het niet helemaal is zoals werd gewenst.

Zij heeft de motie-Slob niet gesteund omdat zij helemaal geen drempel wil, om de redenen die zij al heeft genoemd. Het is goed de minister de boodschap te geven dat er meer afrekeningmomenten komen. Bovendien blijken er nog positieve financiële boodschappen in het

verschiet te liggen. Het blijft de wens van de fractie van D66 van de drempel af te komen.

De heer **Jan de Vries** (CDA) noemt het een evenwichtig voorstel waarin sinds het voorjaar veel is verbeterd. De minister heeft niet alleen goed naar de Kamer geluisterd, maar ook naar de signalen uit het veld en er is dan ook een breed draagvlak ontstaan, al zijn er individuele scholen die nog twijfels hebben. Dit is een prestatie van formaat. Het voorstel is eenvoudiger; het is teruggebracht tot twee criteria in de gewichtenregeling; er zit een duidelijke compensatie en overgangsregeling in die de grote steden meer dan die misschien zelf hadden durven hopen compenseren, want bij ongewijzigd beleid zouden de steden miljoenen inleveren alleen al doordat de aard van de schoolpopulatie verandert. De minister heeft volgens de CDA-fractie met die compensatie een terechte keuze gemaakt. Dat gebeurt wel degelijk met extra geld, zoals deze commissie de minister heeft gevraagd. Daarom hebben de steden ook met zoveel instemming gereageerd. Het kan hier niet anders dan over macrocijfers gaan, want het is niet mogelijk te besluiten op schoolniveau en de cijfers hebben natuurlijk hun effecten op schoolniveau en op dat niveau ontstaan ook herverdeeeffecten. Dat is maar goed ook, want de commissie wilde naar een ander criterium waarbij niet meer etniciteit het uitgangspunt is, maar het opleidingsniveau van de ouders omdat de verwachting is dat dit beter aansluit bij de feitelijke achterstand. Dat kan op schoolniveau wel degelijk effecten hebben. De overgangsregeling maakt het de scholen mogelijk in te spelen op de onvermijdelijke herverdeeeffecten door het nieuwe criterium. Voor de overgangsperiode tot en met 2011 is extra geld beschikbaar, al is dat geen structureel geld, terwijl de zwarte scholen anders bij ongewijzigd beleid onvermijdelijk enorme herverdeeeffecten hadden gehad.

Het kabinet heeft gelukkig geluisterd. Nadat in het Hoofdlijnenakkoord was afgesproken op dit beleid te bezuinigen is die bezuiniging teruggedraaid. Ten tweede kan men zien dat het opleidingsniveau van de ouders langzamerhand stijgt. Dat is positief en leidt ertoe dat achterstand steeds minder is terug te brengen tot etniciteit. Het betekent ook dat steeds minder kinderen voor achterstandsmiddelen in aanmerking hoeven te komen. Het is winst dat de prioriteit is gesteld het bedrag ongewijzigd in stand te houden. Hij verwacht dat de achterstanden van de leerlingen zo effectiever tegemoet kunnen worden getreden. Men moet echter niet weglopen voor de moeilijke keuzes die daaraan ten grondslag liggen. Natuurlijk zijn er op het niveau van de individuele scholen soms consequenties en bestaat er nog onzekerheid over wat er na 2010 gebeurt, maar die is van een heel andere urgentie dan voor de zomer. Er ligt nu een breed gedragen voorstel dat de meeste scholen tegemoet komt.

Het is waar dat juist de Friese plattelandsscholen graag hadden gezien dat de drempel verder om laag was gebracht. Nu vindt er per saldo een verschuiving van 20 mln. plaats van de stad naar het platteland. Doordat dit wordt versnipperd, is het rendement per school beperkt ten opzichte van wat men had gehoopt. Binnen de bestaande mogelijkheden en systematiek ziet zijn fractie geen oplossing. Anders had de drempel verder naar beneden gemoeten en waren de herverdeeeffecten navenant groter geweest. Het kabinet en de coalitiepartijen hebben zeer veel prioriteiten. Er is lef nodig daarbinnen te kiezen. In dezen is gekozen het budget weer terug te brengen op het oorspronkelijke niveau. Dat is winst. Hij wacht een amendement met belangstelling af.

Hij geeft de heer Jungbluth gelijk over de mogelijke verslechtering bij sommige groepen autochtone ouders. Dat is een extra reden om voor het nieuwe criterium te kiezen. Reagerend op het tweede punt concludeert hij uit de cijfers van de minister dat de G-26 slechts een beperkt nadeel hebben, maar hij hoort graag hoe de minister dat beoordeelt.

De minister kiest voor een gefaseerde invoer. Dat betekent dat er in de komende tijd een discussie zal moeten worden gevoerd of voor de lange termijn in het structurele beleid dit criterium kan volstaan. Zij geeft aan dat zij wil onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van een aanvullend criterium. Dat heeft de instemming van de CDA-fractie en die discussie hoeft niet tot 2010 te wachten. Eerder heeft de fractie al gezegd daarbij zeker te willen kijken naar het criterium dat voor het voorgezet onderwijs is gekozen, waarbij wordt geprobeerd het criterium voor probleemcumulatiegebieden een rol te laten spelen. Dat zal nog debat vergen. Het nu gekozen criterium betekent dat scholen moeten inventariseren welk type diploma de ouders hebben. Dat kan problemen geven bij vluchtelingen uit bepaalde gebieden en kan veel bureaucratie met zich mee brengen. Hij hoort graag een reactie van de minister op de berichten vanuit de provincie Friesland.

Bij het Leerplusarrangement wordt terecht gekozen voor het criterium van het probleemcumulatiegebied met een grens op 30%, al is die natuurlijk arbitrair. Door de bekostiging echter te koppelen aan het BRIN-nummer van scholen met nevenvestigingen kan dat in het nadeel werken van nevenvestigingen die toevallig veel leerlingen hebben uit een probleemcumulatiegebied als de hoofdvestiging die niet heeft. De CDA-fractie begrijpt die keuze uit een oogpunt van bekostigingstechniek, maar bij de oktobertelling maakt het CFI onderscheid tussen hoofd- en nevenvestigingen en zou de koppeling via het onderwijsnummer dus naar de desbetreffende leerlingen gemaakt kunnen worden. Dat zou een goede zaak zijn.

Het zou nadat er zolang over is gesproken goed zijn voor de scholen als er nu snel duidelijkheid komt over de bekostiging voor de komende jaren.

Mevrouw **Vergeer** (SP) stelt dat het opleidingsniveau van de ouders een prima indicator is, maar misschien niet voldoende. Zij sluit zich aan bij de woorden van mevrouw Kraneveldt aangaande de problematiek van de eenoudergezinnen. Het is ook van belang te kijken naar de problemen in de probleemcumulatiegebieden.

Het is een te grote last voor scholen als die moeten verantwoorden welke diploma's ouders hebben. Dat is moeilijk controleerbaar. Zij stelt voor dit op lokaal of landelijk niveau centraal te registreren.

De drempelverlaging is een verbetering, maar de vraag is of die 6,4-drempel het probleem op de scholen met veel 0,3-leerlingen gaat oplossen. Dat is 22 leerlingen per 100. Dat zijn er op een school van 200 leerlingen 44. Dan krijgt men pas bij de 45ste leerling geld. Buiten kijf staat dus dat de drempel verder omlaag moet. De scholen zijn geconfronteerd met een opeenstapeling van problemen door het verdwijnen van de ID-banen, Weer samen naar school, het rugzakje, de krappe materiele bekostiging, zowel voor de witte als de zwarte scholen en het verdwijnen van OALT-leerkrachten op de zwarte scholen. Een maximale bekostiging voor maximaal 180% is goed, maar er zijn altijd ook additionele middelen op de scholen geweest. Dat wordt nu anders. Het zou goed zijn als de minister nog eens voor de Kamer doorrekent hoe dat uitpakt.

Met de overgangsregeling van vier jaar kan zij instemmen, maar het kan gebeuren dat individuele scholen er toch nog erg op achteruitgaan.

Wanneer kan de minister dat signaleren en op welke termijn kan zij dan zonodig met een voorstel voor maatregelen komen?

Tijdens de overgangsperiode zal nader onderzoek worden gedaan via de pilots Taaltoets en wordt bezien of probleemcumulatie in bepaalde postcodegebieden een rol speelt. Dat is een goede zaak, maar daarnaast zou erbij moeten worden betrokken hoeveel lopende initiatieven de scholen op dit moment hebben, bijvoorbeeld wat betreft ouderparticipatie, leerlingbegeleiding, spijbelopvang en al die zaken waarvoor het extra geld voor onderwijsachterstanden werd gebruikt en waar ID-banen van werden betaald. Vervolgens moet in beeld komen hoeveel van die

initiatieven worden geschrapt doordat er nu een andere gewichtenregeling komt en door de maatregelen die het kabinet al heeft genomen. Die middelen zijn met de motie-Verhagen wel gecompenseerd, maar op andere plaatsen terecht gekomen. Wordt het onderzoek zowel bij wittere als zwarte scholen gedaan? Zij zou graag zien hoe het onderzoek in opzet vorm gaat krijgen.

De SP-fractie is het zeer eens met een plafond voor gewichtleerlingen bij het stichten van nieuwe scholen. Dit moet ook voor scholen zonder gewicht gelden. Het is echter een te zwak middel om ervoor te zorgen dat er geen nieuwe zwarte scholen komen. Zij zal bij het komende wetsvoorstel voorstellen doen om in de buurt te komen van een afspiegeling van de wijk bij het oprichten van nieuwe scholen.

Met de schakelklassen is de SP-fractie het niet eens omdat dit een vorm van bemoeienis is met de didactiek op de scholen. Bovendien zijn schakelklassen een concentratie van achterstand. Laat de scholen vrij in hoe zij extra onderwijs organiseren.

De pilots met de taaltoets zien er zoals die nu worden beschreven heel goed uit, want nu gaat het om een diagnose en een handelingsplan. Het is echter verbazingwekkend dat nu pas wordt onderzocht wat er op dat gebied eigenlijk effectief is, terwijl er al zo lang extra ondersteuning voor allochtone leerlingen bestaat. Het is wel een groot verschil met wat de minister eerst wilde, want dat was een slagboomdiagnostiek, namelijk bedoeld om vast te stellen of er geld moest komen. Het gaat erom vast te stellen wat er moet worden gedaan om de kinderen vooruit te helpen. Dat het extra geld in de lumpsum komt, is voor haar acceptabel als er een garantie is dat het geld wordt gebruikt voor een individueel handelingsplan, anders is het effect van dat extra geld onvoldoende te bepalen. Zij mist de diagnostiek op het consultatiebureau. Er zijn al mogelijkheden om bij een 1-jarig kind taalachterstand vast te stellen. Op zo'n moment is het mogelijk meteen in actie te komen, want het gaat om het individuele kind en niet om een rugzakje met geld. Het individuele handelingsplan met een begindiagnose en wat er vervolgens gaat gebeuren, is dus van wezenlijk belang. Zij vraagt de minister daar vooral op in te zetten door bij extra bekostiging voor leerlingen een handelingsplan verplicht te stellen, ook als dat geld niet is geoormerkt.

Het geld voor het Leerplusarrangement gaat nu naar het bestuursniveau en niet naar het locatieniveau. Zij bepleit, gezien de ervaring met de zorgleerlingen en het ontbreken van de wettelijke noodzaak geld werkelijke te koppelen aan de leerlingen die het nodig hebben, te bezien of het toch niet op locatieniveau terecht moet komen. Zo niet, is de verplichting van een handelingsplan temeer noodzakelijk.

Het antwoord van de minister

De **minister** memoreert dat er goede redenen waren de gewichtenregeling te veranderen. Er ontstond door het criterium van de etniciteit een onbalans tussen autochtone en allochtone achterstandskinderen. Daar komt bij dat de aard van de populatie en het opleidingsniveau van de ouders verandert. Dergelijke ontwikkelingen zullen ook in de toekomst in het oog moeten worden gehouden. Deze regeling is dus niet voor de eeuwigheid.

Het is heel belangrijk politiek vast te stellen dat achterstand geen kleur heeft. Dit betekent dat de groep gaat veranderen, maar niet zonder meer dat die groter wordt, want er komen er bij en er gaan ervan af. De gewichten worden nu meer toegespitst. Tegelijkertijd zijn er inderdaad herverdeeffecten op schoolniveau, maar die zijn een gevolg van het loslaten van het etniciteitscriterium en dat was ook de bedoeling, want de gewichten moeten meer gaan aansluiten bij de feitelijke situatie. Natuurlijk is er dan een overgangsregeling nodig. Het gevolg daarvan is dat

degenen die voordelen hebben bij de nieuwe regeling die wat langzamer krijgen. Zo krijgt men in Friesland minder meer dan men wil hebben. Het budgettaire kader staat vast. Als men pleit voor meer middelen, is het nodig dat kader te veranderen en aan te geven waar het geld structureel vandaan moet komen. Er is niet bezuinigd en dat is winst. Aan dit kader is de minister nu gehouden, maar in de toekomst kunnen in een nieuwe regeerperiode ongetwijfeld andere afspraken worden gemaakt. Het is echter niet alleen maar een rekenkundige exercitie. Er zijn allerlei veranderende factoren wel overwogen in meegenomen en daar was Kamerbreed steun voor.

Het gewicht van de autochtone leerlingen gaat naar 0,3 en de drempel wordt verlaagd naar 6,4. Dit is een toename van 21 mln. richting kleinere gemeenten. Dat is substantieel, maar het wil niet zeggen dat elke school er evenveel op vooruit gaat. Dit is een stap in de goede richting te noemen die binnen de budgettaire kaders met overtuiging wordt gezet. Als het allerbeste de vijand wordt van het goede, worden de kinderen waar het om gaat de dupe.

De berekening van de heer Jungbluth aangaande het verleden klopt. Daarmee onderstreept hij hoezeer deze verandering noodzakelijk is. Nu krijgt een school pas boven 36% extra middelen en dat wordt boven 22%. Op dit moment krijgt een school op het platteland met 200 leerlingen en 72 0,25-leerlingen geen gewichtenmiddelen. In de nieuwe situatie krijgt die school met 72 0,3 leerlingen een schoolgewicht van 9 en dat is niet niks.

Vanwege een overzicht van de effecten is bijlage II bij de brief van 4 oktober meegestuurd. Die is op macroniveau, maar het gaat om de totale budgetten. Het is van belang ook naar de afzonderlijke uitwerkingen van regelgeving te kijken en dat is nu aan de orde. De gelden voor onderwijsachterstanden gingen bijvoorbeeld vooral naar de grote steden en niet naar de kleine gemeenten in Friesland. Uit de brief bij genoemde bijlage blijkt dat bruto niet is bezuinigd op onderwijsachterstandenbeleid. In 2004 was 513,3 mln. beschikbaar en voor 2007–2010 is 523,5 beschikbaar. Het is zeker van belang wel specifiek naar de gewichtenregeling en allochtoon/autochtoon te kijken, want het probleem in Friesland is dat juist daar vanwege het beleid tot nu toe autochtone achterstandskinderen eigenlijk niets tot nauwelijks iets kregen. Dat gaat nu wel gebeuren, al is het minder meer dan men gehoopt en verwacht had.

Het gaat om een verschuiving van 21 mln., zijnde ruim 46 mln. gulden, die meer dan tot nu naar autochtone achterstandskinderen gaat. Het leidt ertoe dat er een compensatieregeling moest komen voor de scholen die gaan inleveren.

Zowel de 36% als de 22% is een rekenexercitie. Als er een aantal kinderen is met een zwaarder gewicht gaat het om een lager getal waarna de middelen beschikbaar komen. Het is echter inderdaad wel zo dat een deel van de achterstanden geen extra middelen krijgt en binnen het onderwijsstelsel moet worden opgevangen. Die acceptatie zit op dit moment in deze drempel, maar die is wel verlaagd binnen de financiële mogelijkheden die er nu zijn.

Het overzicht met informatie over cumulatie van regelingen is reeds door de Kamer ontvangen op 24 oktober 2005, want het staat allemaal weergegeven in de macrobudgetten. Het gaat nu over de verandering door een andere gewichtenregeling. Zij wil zich houden aan de voorliggende agenda van de Kamer.

ID-banen stonden en staan niet op haar begroting. Dat is gemeentelijk beleid. OALT is door een meerderheid van de Kamer afgeschaft, maar dat hoort niet thuis in deze bespreking. Zij heeft geen andere cijfers te melden dan die op 24 oktober zijn toegestuurd.

De heer **Slob** (ChristenUnie) meent dat het niet goed mogelijk is inzicht te krijgen omdat die andere cijfers er wel bij horen. Het is anders heel lastig

te reageren op de klacht van de gedeputeerde in Friesland via de NRC gisterenavond dat die provincie erop achteruit gaat.

De **minister** stelt voor de gedeputeerde te vragen zijn stelling voor de begrotingsbehandeling te onderbouwen.

De heer **Slob** (ChristenUnie) zegt dat de minister de gevraagde cijfers moet kunnen aanleveren. De minister is voor een Kamerlid de bewinds-persoon die hij/zij ter verantwoording kan roepen, niet een gedeputeerde.

De **minister** persisteert de cijfers die zij moet leveren te hebben geleverd. Als een gedeputeerde iets anders beweert, dient hij dat te onderbouwen. Zij zal de betreffende gedeputeerde daar om vragen.

Zij vervolgt over eenoudergezinnen dat de bekostiging op schoolniveau en niet op kindniveau plaatsvindt. Op dat niveau zal het effect gering zijn. Het is van belang nu een knoop door te hakken. Zij wil echter afspreken in de komende periode van 4 of 5 jaar dit probleem mee te nemen en te onderzoeken hoe die groep zich ontwikkelt.

Zij is geen voorstander van uitzonderingen maken, maar ziet wel het probleem rond de asielzoekers-, trekkendebevolkings- en schipperskin-deren en deelt de overwegingen die naar voren werden gebracht. De minister meent dat het goed is een beperkt bedrag van ongeveer 1 mln. uit het gewichtenbudget af te zonderen en dat via het aanvullend formatiebesluit beschikbaar te stellen ten behoeve van de laatste twee groepen. De asielzoekerskinderen kunnen echter van de schakelklassen gebruik maken. Uit de pilots blijkt dat juist een groot aantal gemeenten de schakelklassen inricht voor de nieuwkomers.

Bij de pilots is gevraagd om een onderzoek naar een aanvullend criterium, naast het opleidingsniveau van de ouders. Dat wil zij graag onderzoeken om redenen van extra grote taalachterstand bij sommige kinderen, de cumulatie van problemen waar sommige scholen in de grote steden mee te maken hebben en problemen die verder reiken dan onderwijs-achterstanden, maar die wel de school binnen komen. Daarover is, onder andere met de vier grote gemeenten, gesproken. Het is goed op die punten te bezien hoe het mogelijk is een aanvullend criterium te formuleren.

De taaltoets komt voort uit de wens te onderzoeken hoe de kinderen de school binnenkomen. Overigens is zij het ermee eens dat het gebruik-maken van de kennis van de consultatiebureaus een hele goede opstap is voor de verdere schoolloopbaan van een kind. Dat komt niet in plaats van, maar kan wel een belangrijke rol spelen in het leervolgsysteem. Het is van belang te weten met welke taalachterstand een kind op school komt. Dan komt ook de vraag van de Algemene Rekenkamer aan de orde naar wat het eigenlijk betekent dat al dat geld naar onderwijsachterstanden toe gaat. Op dit moment is die vraag heel moeilijk precies te beantwoorden. Het idee vooral op jonge leeftijd in die kinderen te investeren, betekent dat er een onderbouwing met cijfers en feiten moet komen. Dat is nog onvol-doende mogelijk. Met behulp van een diagnostische taaltoets als start van taalbeleid kan dat verbeteren.

Een taalbeleid in het kader van het initiatiefwetsvoorstel is door deze Kamer verplicht gesteld. Dat is iets anders dan individuele handelings-plannen. Dat moet aan de scholen worden overgelaten. Bij het bepalen van het effect gaat het simpelweg om de vraag of de taalachterstand is ingelopen.

De minister wil weten welke methoden en aanpakken effect hebben op het aanpakken en oplossen van de onderwijsachterstanden. Op die manier kan ook worden aangegeven dat dit geld nuttig wordt gebruikt, nodig is en werkt. Dat is conform het aangenomen initiatiefwetsvoorstel waarin het hebben van taalbeleid verplicht wordt gesteld aan een school. Zij gaat niet over welke methode de scholen daarbij gebruiken en de Kamer ook

niet. De toets is nadrukkelijk niet bedoeld voor de Algemene Rekenkamer, maar om vast te stellen welk effect het beleid heeft waar zowel de Algemene Rekenkamer als deze Kamer herhaaldelijk naar vraagt.

De overgangs- en compensatieregeling voor scholen die erop achteruit gaan, duurt vier jaar. De bedoeling is dat de scholen geleidelijk toegroeien naar de nieuwe financiële component. Dat kan door het beschikbaar komen van geld. Er zit een bepaald kasritme in. In overleg met het ministerie van Financiën was het mogelijk het kasritme zodanig te verdelen over de vier jaar dat het op deze manier tot een oplossing leidt. Anders was er aan het begin van die vier jaar een probleem geweest en was er aan het eind van die vier jaar heel veel geld over gebleven. Uiteindelijk gaat het om 12 mln. die na 2010 vrijvalt. Dat was het geld voor de taaltoets. Over de inzet van die 12 mln. moet zeker een jaar voor het einde van de periode met de Kamer worden gesproken. Dat geld is op dit moment wel belegd voor de overgangs- en compensatieregeling, maar voor de tweede helft van 2010 valt het vrij en moet worden bepaald wat daarmee gaat gebeuren.

Zij antwoordt dat het geld rond het begin van het schooljaar van 2010/2011 vrij komt. In het kader van de begroting voor 2010 zal daarover van gedachten worden gewisseld en dient de benodigde informatie op tafel te liggen. Zij meent dat het verstandig is informatie over het verloop van taalbeleid te geven in het kader van de rapportage over het jaarverslag dat de Kamer elk jaar in mei krijgt over het voorafgaande jaar.

De school moet bij bepaling van de opleiding van de ouders afgaan op wat die in de door hen getekende ouderverklaring aangeven. De school kan dus niet stellen dat de ouders alleen basisonderwijs hebben als dat niet in de verklaring staat. Dat zou fraude zijn. Probleem blijft de vaststelling wat een diploma waard is en of een niet erkend diploma bij inschrijving kan worden aangemerkt als geen diploma. Dat speelt ook nu al. De brochure «Leerlingenadministratie en gewichtenregeling» geeft hiervoor richtlijnen. De nieuwe brochure zal dienaangaande meer duidelijkheid bieden.

Voor controle van de opleidingsgegevens kan het IBG-diplomaregister worden geraadpleegd. Het is goed in de komende periode na te gaan hoe de scholen op dit gebied van handzame instrumenten zijn te voorzien. Het genoemde register is er al, maar er is wellicht meer mogelijk als handreiking. Bij de eerste relevante telling, die van 1 oktober van 2006, is vast te stellen in hoeverre er zich problemen voordoen.

Ouderparticipatie is inderdaad heel belangrijk. Zij is blij dat er de afgelopen week een intentieverklaring is getekend door de vakorganisaties, de ouderorganisaties en de besturenorganisaties waarin is afgesproken dat er een platform «Allochtone ouders» wordt opgericht met het doel te komen tot een grotere participatie van allochtone ouders in het onderwijs. Daarin doet ook Forum mee als hoofdaannemer van het project, het Landelijk Overleg Minderheden, de ouderorganisaties, de ISBO, de werkgeversorganisaties en AOb en CNV. Dat geeft aan hoe belangrijk men het vindt en er zit tevens wat financiering bij om te zorgen dat het lukt. Zij zal verzoeken van de ontwikkelingen op de hoogte te worden gesteld zodat zij die informatie weer aan de Kamer door kan geven.

De AMvB is in mei/juni in de Kamer aan de orde. Dan is het go-or-no-go. Als de Kamer aanpassingen wenst, dient hij dat nu aan te geven, want als dat pas in mei/juni gebeurt, is het niet mogelijk de regeling niet met ingang van 1 augustus 2006 in te voeren. De eerste teldatum op 1 oktober 2006 is dan nodig om de bekostiging vanaf het schooljaar 2007/2008 te doen gelden. Het is dus belangrijk zo snel mogelijk de laatste knopen door te hakken. Daarnaast hebben ook de scholen behoefte aan duidelijkheid op korte termijn.

De schakelklassenpilot loopt in het algemeen goed. Er wordt met veel enthousiasme mee gewerkt. Op basis van de ervaringen met de pilots is gekozen voor de ruimere definitie en die zit nu in het wetsvoorstel

Onderwijsachterstand. Op dit moment loopt de schriftelijke vragenronde daarover. In dat kader zal de vraag van mevrouw Örgü ongetwijfeld aan de orde komen. Het betekent dat het schakelklasprogramma is te combineren met het reguliere programma. Er is nog overleg met de gemeenten en het onderwijsveld over precieze eisen. Het is inderdaad erg belangrijk dat er heldere afspraken zijn over wie waarover de regie heeft. Uit de pilots blijkt dat de samenwerking op lokaal niveau goed loopt. In het wetsvoorstel is een verplicht overleg opgenomen tussen gemeenten en schoolbesturen. Om de gemeenten te ondersteunen, wordt nu overlegd over afspraken dienaangaande met de VNG. In overleg met gemeenten en onderwijsveld zijn lokale educatieve agenda's opgesteld als handreiking om tot goede samenwerkingsafspraken te komen op lokaal niveau. Daar zitten de schakelklassen in, VVE, doorlopende leerlijnen en ook integratie/segregatie maken daarvan onderdeel uit. Daarnaast zijn in het kader van het project Jong, waarin ook de uitvoerende en de bestuurlijke regie aan de orde is, enkele projecten daarmee bezig, als Den Bosch en Almelo/Borne. Het gaat er daarbij om dat de uitvoerende en bestuurlijke regie zodanig in elkaar grijpen dat het kind waar het om draait de hulp en aandacht krijgt die het nodig heeft.

Mevrouw Kraneveldt heeft gelijk dat de pilots en het toets- en evaluatiesysteem niet handig zijn getimed, maar er niet meer tijd. Van de ervaringen in de pilots wordt echter wel gebruik gemaakt.

Voor de begrotingsbehandeling – waarschijnlijk aanstaande vrijdag – komt er een brief met de stand van zaken rond de motie-Van Aartsen/Bos. In die brief gaat de minister ook in op de motie van mevrouw Hamer aangaande VVE. Daarnaast ging die motie ook om de tweeënhalfjarigen, doorlopende leerlijnen en zo meer. Het gaat niet alleen om opvang, maar ook om onderwijs. Daar zal de minister apart op terugkomen, maar dat lukt waarschijnlijk niet voor de begrotingsbehandeling.

De minister constateert dat er in het algemeen voor het Leerplus-arrangement brede steun bestaat. Het is van belang daarover vandaag duidelijkheid te scheppen. Het belangrijkste punt is hier het bekostigingsniveau. Dan zijn er drie niveaus: het niveau van het bevoegd gezag, het bestuur; het niveau van de school met zijn BRIN-nummer en de eventuele nevenvestigingen van de school, het niveau daaronder. Naar de mogelijkheden is onderzoek gedaan, omdat daarover ook in het schriftelijk overleg vragen zijn gesteld. Er ligt een wens van een principiële aanpassing van het bekostigingsregime voor ongeveer 20 scholen die met een enkele vestiging boven de drempel uitkomen wanneer men uitgaat van het vestigingsniveau. Dan is de vraag hoe groot de probleemcumulatie is op grote scholen die niet als geheel, maar slechts met een enkele vestiging boven de drempel uitkomen. De probleemcumulatie is in ieder geval lager dan de drempel op schoolniveau en zou dus op schoolniveau behapbaar moeten zijn. Zo heeft bijvoorbeeld een school in Rotterdam met 3 500 leerlingen een vestiging met 500 leerlingen waarvan 340 uit een armoede-probleemcumulatiegebied komen. Op schoolniveau is dat nog geen 10%, maar op vestigingsniveau is het 60%. Het aanvullende budget zal voor deze school ongeveer €250 000 zijn op een totale personele lumpsum van 27 mln., nog geen 1%. Het moet dan op schoolniveau mogelijke zijn in de behoefte van die vestiging te voorzien. Het zou wrang zijn als de scholen die als totale school de extra leerplussmiddelen het hardst nodig hebben omdat die als school de 30%-drempel overschrijden, zouden moeten inleveren voor scholen die slechts met een enkele vestiging aan de criteria voldoen. Daarnaast is er een bepaalde besturingsfilosofie afgesproken en die is sinds 1996 verankerd in de lumpsumsystematiek voor het voortgezet onderwijs, waarin is afgesproken dat scholen op bestuursniveau de beleidsruimte hebben om maatwerk te leveren op hun verschillende scholen en de verschillende vestigingen daarvan. Het bevoegd gezag heeft dus zijn eigen verantwoordelijkheid waar de minister niet in kan treden. Als een school of een vestiging het onevenredig zwaar heeft, is het

de bedoeling dat het bevoegd gezag daarvoor oplossingen biedt, want daar zit het geld en moet de herschikking van middelen over de scholen plaatsvinden om de school of vestiging met problemen te helpen en dat gebeurt ook meestal. Als men van mening is dat de bekostigingssystematiek niet goed is, dient men die in zijn totaliteit te bezien en niet nu op basis van een casus een principediscussie voeren. Sommige belanghebbenden menen van hun bestuur niet genoeg middelen te krijgen om de problemen aan te pakken. Zij zal die berichten analyseren en als dat zo is, acht zij het haar taak de besturen daarop aan te spreken. De zorg in de twee berichten uit Amsterdam blijken na nader onderzoek niet terecht. Wel is er met de scholen betere communicatie nodig. Spreekster zal die op korte termijn regelen. Een bekostiging op vestigingsniveau zou bovendien tot toename van de administratieve lasten leiden, want dan moet ook op vestigingsniveau de accountantsverklaring en de afrekening plaatsvinden, terwijl de inzet juist is de administratieve lastendruk te verminderen. Om alle genoemde redenen acht zij een bekostiging op vestigingsniveau niet verstandig.

De heer **De Vries** (CDA) zegt dat schoolbesturen met veel scholen altijd mogelijkheden hebben om te schuiven met geld en zo problemen op te lossen. Die situaties bedoelde hij niet. Het gaat erom dat deze problematiek ook een klein schoolbestuur met een school en een enkele nevenvestiging kan betreffen. Hij heeft begrepen dat er twee dit geluid hebben laten horen. Zijn dat allemaal scholen die onderdeel zijn van een heel groot schoolbestuur?

De **minister** zal die vraag schriftelijk beantwoorden, maar zelfs dan blijft overeind dat de bekostigingssystematiek uitgaat van bekostiging op bestuursniveau en berekening van de hoogte van de bekostiging op schoolniveau, namelijk op BRIN-nummer. Op het moment dat er op een onderdeel omdat dit toevallig zo uitkomt voor een beperkt aantal vestigingen op vestigingsniveau wordt berekend en bekostigd, wordt het hele systeem overhoop gegooid. Dan dient er een principiële discussie te worden gevoerd waarin ook andere aspecten moeten worden meegenomen en vreest zij dat de hele financieringssysteem van het vo, inclusief de goede instrumenten om juist het bevoegd gezag op zijn lumpsumverantwoordelijkheid aan te spreken en te doen verantwoorden, kan ontsporen en de klok wordt teruggedraaid.

Deze zaken horen thuis bij het bevoegd gezag, anders staat de hele systematiek op het spel met vele consequenties, onder andere dat dit Leerplusarrangement niet nu kan worden ingevoerd. Dat leidt tot minstens een jaar uitstel. Zij wil proberen tot een praktische oplossing te komen en zal de ontwikkelingen goed volgen. Zij toont zich bereid om met het bevoegd gezag in overleg te treden bij signalen die hiertoe aanleiding geven.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Slob** (ChristenUnie) is grotendeel tevreden met de beantwoording en de toezeggingen van de minister, maar wel blijft staan dat het vaststaande budgettaire kader een bepaalde uitwerking heeft, zoals op de hoogte van de drempel. Hij pleit ervoor toch te zoeken naar mogelijkheden om extra geld op tafel te krijgen. Ook de cumulatie van een aantal maatregelen is nog steeds onduidelijk. Hij heeft begrepen dat de cijfers van de gedeputeerde waarschijnlijk via de minister, inclusief haar commentaar, bij de Kamer terecht zullen komen. Het lijkt hem goed zo'n gebied eens onder de loep te nemen. Hij gaat ervan uit dat de regeling voor de diplomabepaling eenvoudig en voor scholen hanteerbaar zal zijn. Aangaande de drempel houdt hij vast aan 3%. Hij heeft eerder de minister de opdracht te hebben gegeven een en ander uit te zoeken en door te berekenen. Die uitkomsten waren er op 1 oktober en toen waren de Alge-

mene Beschouwingen en de Financiële Beschouwingen al voorbij. Hij concludeert dat de heer De Vries gezamenlijk wil bezien of het mogelijk is het budget te verhogen om tot een goede regeling te komen die beter tegemoet komt aan de gesignaleerde knelpunten.

Mevrouw **Hamer** (PvdA) is blij met de toezegging over de schipperskinderen, maar vandaag kan haar fractie nog niet met de plannen instemmen. Daarvoor is de brief van de gedeputeerde ook van belang. Zij verzoekt de minister daarnaast in gesprek te treden met de wethouder van Vlaardingen en de deelraadwethouder voor de Indische buurt in Amsterdam, want ook daar blijkt het niet goed uit te pakken. Zij hoopt dat de minister bereid is een nadere onderbouwing te geven van de effecten onder het macroniveau voor een aantal prioritaire gebieden waar de maatregelen voor zijn bedoeld. Minder meer geld is misschien nog aanvaardbaar, maar het kan niet zo zijn dat het uiteindelijke effect van de maatregelen is dat men op de plekken waar het naartoe moest minder geld krijgt. Hetzelfde geldt ook voor de grote steden. Volgende week zal worden gesproken over het budgettaire kader. Zij is tevreden dat de heer De Vries de alternatieve begrotingen daarbij betreft, want in «Beter begroten» stond hiervoor wel een bedrag gereserveerd. De minister zei dat achterstand geen kleur heeft. Spreekster meent dat achterstand soms een kleur heeft en soms niet. Er zijn nog steeds veel allochtone kinderen met achterstand. Daarom heeft zij gevraagd om aanvullende criteria, als de cumulatie van problemen, erbij te betrekken. De minister gaat dat gelukkig op termijn doen. De effecten van het Leerplusarrangement kan zij nu niet geheel overzien. Zij vraagt of de minister die op schrift kan zetten, inclusief de effecten van een bekostiging op vestigingsniveau waarvoor zich een meerderheid lijkt af te tekenen. Haar maakt het niet uit als het ertoe leidt dat de oude regeling een jaar langer bestaat.

De heer **Jungbluth** (GroenLinks) memoreert dat de minister stelt dat er straks een grote categorie 1.9-leerlingen is die terug zal zakken naar lagere gewichten, tegelijkertijd meldt het SCP dat er sprake is van meer dan twee jaar taalachterstand in die categorie en dat is niet altijd hetzelfde als onderwijskansen. Hij behoudt zich het recht voor bij gelegenheid afzonderlijk terug te komen op het thema taalachterstand voor niet Nederlands sprekenden los van onderwijskansen. De minister heeft in een eerder overleg toegezegd de motie van D66 inzake het behoud van jonge docenten eventueel te willen koppelen aan de maatregelen die vandaag aan de orde zijn over autochtone achterstandsleerlingen. Hij hoopt dat dit gebeurt. Sociaal milieu wordt vertaald in schoolprestaties. Daarom wil zijn fractie op dit terrein beleid voeren. Hij meent dat komende achterstandsleerlingen meer hebben aan een hoger opleidingsniveau dan met aan per se laag gehouden staatsschuld. Hij zal dus steun verlenen aan de voorstellen die de heer Slob gaat doen voor verlaging van de drempel, eventueel naar nul, mede met het oog op het bestrijden van segregatie en verbreding van het financiële kader.

Mevrouw **Kraneveldt** (LPF) is blij dat de minister met het toetsysteem ook taalbeleid wil monitoren en wil bezien of er conclusies zijn te trekken over de effectiviteit van het beleid. Dat de minister de komende jaren wil afwachten wat het effect is voor eenoudergezinnen is haar echter te mager. Zij wil voor zij instemming kan geven aan de AMvB inzicht hebben in hoeveel kinderen van alleenstaande ouders met lbo-niveau in de nieuwe regeling geen hoger gewicht krijgen toegekend omdat de andere ouder met alleen basisonderwijs ontbreekt. Zij meent dat die cijfers heel goed uit de bestaande cijfers zijn te destilleren. Daarnaast wacht zij ook nog op de gegevens waar mevrouw Hamer om vroeg.

Mevrouw **Örgü** (VVD) bedankt de minister dat zij zo constructief mee denkt. Het is goed aan de hand van ervaringen te bezien of er een extra criterium is te formuleren. De minister geeft terecht aan dat het bij de taaltoets moet gaan om de effectmeting. Zij is blij dat er rapportages komen over de ouderparticipatie en dat de definitie voor de schakelklassen is opgerekt. Zij sluit zich aan bij mevrouw Hamer wat betreft schriftelijke informatie over het Leerplusarrangement.

De heer **Jan de Vries** (CDA) onderschrijft dat het goed is die informatie op schrift te hebben. De CDA-fractie heeft echter geen behoefte aan uitstel van het Leerplusarrangement, want dat komt de scholen niet ten goede. Bij die informatie zou hij ook inzicht willen krijgen over de aard en omvang van de problemen en over hoeveel scholen het betreft, in het bijzonder als het om kleine scholen gaat met een hoofdvestiging en een nevenvestiging. Hij bedankt voor de toezegging te zoeken naar instrumenten om de scholen bij de diplomabeoordeling te ondersteunen en gaat ervan uit dat de minister ook de te stellen voorwaarden gaat bezien. Hij noemt het voorliggende voorstel evenwichtig. Het is goed nu dit besluit te nemen en tegelijkertijd te blijven monitoren zodat er in 2010 opnieuw een evenwichtig besluit mogelijk is, rekening houdend met de vragen die de Kamer heeft gesteld. Het is een illusie te menen dat de gevolgen op microniveau zijn te beoordelen, laat staan te beïnvloeden. Men zal moeten accepteren dat er herverdeeffecten zijn, maar op macro-niveau zal deze regeling de achterstanden van kinderen waarschijnlijk beter tegemoet komen dan nu gebeurt.

Mevrouw **Vergeer** (SP) blijft bij de noodzaak van handelingsplannen omdat er heel veel kinderen met soms wel vier jaar taalachterstand van de basisschool komen. Als er na een toets wordt vastgesteld dat het niet goed gaat met een kind dient er een plan te komen hoe dat aan te pakken. Daarom ziet zij niets in een nulmeting, want na twee maanden kan de situatie al heel anders zijn. Het gaat erom welke diagnostiek en welk onderwijs die kinderen ondergaan. Zij blijft twijfelen over de manier waarop de taaltoets wordt opgezet en of het daarbij gaat om de scholen af te rekenen of om een goede methodiek voor kinderen te ontwikkelen. De scholen hebben er eigenlijk belang bij dat de ouders een zo laag mogelijke opleiding opgeven, terwijl ouders juist liever niet zeggen dat zij analabeet zijn of alleen maar basisschool hebben. Het lijkt haar beter de verklaring over het diploma buiten de scholen vast te stellen. Op de drempelverlaging zal zij nog terugkomen.

De **minister** heeft al gewezen op de consequenties als de Kamer de drempel naar 3% brengt. Dan is het ook aan de Kamer daarvoor een dekking aan te geven. Het echter in ieder geval nodig nu eindelijk een knoop door te hakken. Het lijkt haar niet verstandig de besluitvorming afhankelijk te maken van een brief (uit Friesland) over een bepaalde situatie in de toekomst, terwijl het om veel meer gaat. Aanvullende criteria komen binnen de komende vier jaar. Mevrouw Hamer wil echter ook dat de minister bijlage II bij de brief van 4 oktober jongstleden naar individuele scholen gaat vertalen. Dat zal zij niet doen. Zij heeft die gegevens niet op het niveau van individuele scholen en die zijn ook niet op korte termijn te verkrijgen. Er wordt besloten op basis van de macrobudgetten die de Kamer heeft gekregen en over het totale budget en zij blijft bij haar toezegging bij het Leerplusarrangement. Als de onderbouwing van Friesland komt, zal zij daarop ingaan. Op de antwoorden over het Leerplusarrangement komt een schriftelijke aanvulling. Het Leerplusarrangement even een jaartje verlengen kan natuurlijk niet zo maar, want dan gaat het om de telssystematiek van de CUMI-regeling. Als een jaar uitstel nodig is, betekent dit dat zij de CUMI-telling van 2005 befrist ten behoeve van de bekostiging in 2007. Daarop

zit waarschijnlijk niemand te wachten, want het Leerplusarrangement biedt ook een aantal voordelen. De minister zal daarop schriftelijk terugkomen en ook op de consequenties van de bekostiging op vestigingsniveau.

De motie van D66 wordt uitgevoerd. Op 18 november jongstleden is de Kamer geïnformeerd over hoe dat gebeurt en daarbij is de goede suggestie van de heer Jungbluth meegenomen.

Bij de eenoudergezinnen kan men slechts uitgaan van de cijfers van nu. Voor eenoudergezinnen geldt bij de 0.25-regeling het lbo-niveau. Er vindt een verandering noch een verslechtering plaats ten opzichte van de huidige situatie. Wat er in de loop der tijd gebeurt, is niet te voorspellen. Daarom stelt de minister dat de Kamer niets heeft aan de cijfers van nu. Wat er gaat gebeuren als ouders scheiden, wordt in de monitor meegenomen.

Ouderparticipatie is inderdaad van wezenlijk belang. Met de schakelklassen gaat het de goede kant op. Het is niet mogelijk alles op micro-niveau te beoordelen. Er zullen altijd afwijkende situaties bestaan. De diplomabeoordeling moet simpel zijn zonder overbodige administratieve rompslomp. Er dient een voor schoolniveau bruikbare handleiding te komen. De besluitvorming kan worden aangehouden tot de begrotingsbespreking, maar dan dient ervoor het veld wel duidelijkheid te komen. Zij wijst mevrouw Vergeer erop dat het erom gaat een aantal methodieken te ontwikkelen, want er zijn verschillen tussen kinderen en er zijn verschillende soorten van taalachterstand. Daar is taalbeleid en zijn de taaltoetsen voor bedoeld. De scholen moeten taalbeleid formuleren, maar hoe zij dat doen is aan de scholen. Een individueel handelingsplan zal slechts leiden tot meer controle, want dat is een extra administratieve regel.

Nog steeds zijn te veel jonge mensen functioneel analfabeet. Daarover kan de Kamer op korte termijn, maar niet voor de begrotingsbehandeling, een brief tegemoet zien.

De voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Aptroot

De griffier van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
De Kler